

Column: Ouders willen wel een brede brugklas

Jeroen Onstenk

Het Kenniscentrum Gemengde Scholen is kritisch over de vroege niveaukeuze in het Nederlands onderwijs. Een langere en bredere brugklas is onlangs bepleit door de Onderwijsraad (2021) als een van de manieren om de keuze naar een later tijdstip te verplaatsen. Nu is wat mij betreft 'brugklas' een ongelukkige term voor een tweejarige, en al helemaal voor een driejarige periode. Dan gaat het niet meer om een brug tussen basis en voortgezet onderwijs, maar om een gemeenschappelijke eerste fase van het voortgezet onderwijs, iets dat heel veel landen kennen. Maar ja: de term middenschool of iets dat daar op lijkt was en is besmet. Het achterliggende motief is echter belangrijk: laat de bepaling van het schoolniveau later en minder definitief plaatsvinden. Helaas worden brede brugklassen door scholen steeds minder aangeboden, vaak met een verwijzing naar wat ouders zouden willen.

Het is dan ook mooi dat dit thema aan de orde komt in "De staat van de ouder 2022", een brochure gebaseerd op onderzoek onder ouders, zoals dat jaarlijks wordt uitgevoerd door Ouders & Onderwijs. De titel, een knipoog naar het jaarlijkse Inspectierapport over de Staat van het Onderwijs, is wat misleidend. Maar de inhoud is interessant. Het onderwerp van dit jaar was de overgang van basisonderwijs naar voortgezet onderwijs, met thema's als schooladvies, schoolkeuze en brugklas. De meningen van ouders over de brugklas zijn genuanceerd en wat mij betreft hoopgevend.

Opvallend is echter de wat tendentieuze manier waarop O&O de resultaten presenteert. Afgaande op de titel van het persbericht en de inleiding van de brochure van het onderzoek lijkt de mening over een langere en bredere brugklas duidelijk afwijzend: "*Ouders willen geen driejarige brede brugklassen*". In de eerste zin wordt daar meteen aan toegevoegd: met kinderen van alle niveaus in één klas. Dat men dit zo presenteert, lijkt een duidelijke kritiek op het recente advies van de Onderwijsraad, zonder dat men dit expliciet zegt.

Uit de brochure, en meer nog uit het achterliggende onderzoeksverslag, blijkt dat het oordeel van ouders aanzienlijk genuanceerder is. Er is om te beginnen helemaal niet gevraagd naar een driejarige brugklas. De over de brugklas gestelde vragen gaan uit van een eenjarige brugklas. Logisch, want dat is wat de ouders kennen. Dat ouders die meededen aan de enquête geen driejarige brugklas willen, wordt waarschijnlijk afgeleid uit het feit dat de meeste ouders al in het eerste (29%) of tweede jaar (25%) de klas willen differentiëren naar niveau. Toch zou zo'n 16% van de ouders dat pas in de derde klas willen, een mening die bij hoger opgeleide ouders en ouders met oudere kinderen wat vaker (20%) voorkomt. Het idee om al in het eerste of tweede jaar onderscheid tussen niveaus te maken staat geenszins op gespannen voet met een langere brugklas. Die is zeker niet bedoeld als eenheidsworst, maar vooral als uitstel van gedwongen definitieve keuzes (tracking) op jonge leeftijd. Dat sluit aan bij de wens van de overgrote meerderheid van de ouders, die mogelijkheden voor verandering van niveau meer open willen houden, onder andere omdat ze lang niet altijd tevreden zijn over het schooladvies.

Wat betreft breedte zijn verreweg de meeste ondervraagde ouders voorstander van brugklassen met meerdere niveaus: twee (40%), drie (20%) of zelfs alle (17%) niveaus in één brugklas. Slechts 16% wil een brugklas met één niveau. De aanbeveling van O&O dat er zoveel mogelijk brugklassen met twee niveaus moeten komen gaat weliswaar in tegen de trend bij de scholen, maar is een wat beperkte weergave van wat ouders willen. Over de gewenste lengte formuleert men geen aanbeveling.

Hoewel niet direct is gevraagd naar de redenen voor de voorkeur voor bredere (en langere) brugklassen, is uit andere resultaten wel een vermoeden te halen. Weliswaar is een kleine meerderheid (58%) van de ondervraagde ouders tevreden met het (vroeg) moment van overstap naar 'de middelbare'. Toch ziet ook bijna een kwart van de ouders liever dat hun kind pas naar de middelbare school gaat op de leeftijd van 13/14 jaar. Opvallend is dat ouders met oudere kinderen achteraf gezien de overstap vaker op latere leeftijd hadden willen laten plaatsvinden. Jammer is dan ook dat een vraag over de toenemende 10-14 initiatieven ontbreekt.

Ook bezwaar tegen segregatie op schoolniveau speelt een interessante rol. Ruim de helft van de ondervraagde ouders wil dat alle niveaus bij elkaar in hetzelfde schoolgebouw les krijgen. En twee derde van de ouders wil dat kinderen van verschillende niveaus op school met elkaar in aanraking komen. Bepaalde vakken (zoals gym of burgerschapsvorming) kunnen volgens deze ouders prima met alle niveaus door elkaar gegeven worden. Hoogopgeleide ouders en ouders met een kind op het vwo zien minder in een brede scholengemeenschap en het vaker mengen van verschillende niveaus. In wat mindere mate geldt dat ook voor ouders met een kind op de mavo/vmbo-t.

Aan het onderzoek deden bijna 1000 ouders mee, voor twee derde geworven via het Landelijk Ouderpanel van Ouders en Onderwijs. Of het onderzoek representatief is voor alle ouders, zoals de onderzoekers claimen, is de vraag, ondanks het zoeken naar een bredere responsgroep en ondanks weging van de antwoorden. Desalniettemin zijn de resultaten van de enquête hoopvol: veel ouders willen een bredere en langere brugklas, mits die goed wordt opgezet en geen 'eenheidsworst' wordt. Scholen en beleidsmakers doen er goed aan ouders hierin serieus te nemen.

Referenties:

Ouders & Onderwijs (2022) 'De staat van de ouder 2022' <https://oudersenonderwijs.nl/staat-van-de-ouder/>

Ouders & Onderwijs/ Landelijk Ouderpanel (2021). *Rapportage Onderzoek De staat van de Ouder 2022* <https://www.oudersenonderwijs.nl/Rapportage-SvdO22-overgang-po-vo-algemeen.pdf>

Onderwijsraad (2021). *Later selecteren, beter differentiëren*. Den Haag: Onderwijsraad.

<https://www.onderwijsraad.nl/publicaties/adviezen/2021/04/15/later-selecteren-beter-differentieren>

mei 2022

